

Πρόλογος

Το Πρώτο Ασκησιολόγιο της σειράς *Μουσική Θεωρία και Πρακτική* περιέχει εφαρμογές και προβλήματα για τα κεφάλαια των υψών, του ρυθμού και της έκφρασης. Ο σπουδαστής θα πρέπει να θέσει κεντρικό στόχο να αντιληφθεί τις αναλογίες των μουσικών αξιών, να κατανοήσει την έννοια του μέτρου και να ασκηθεί στην πρακτική τους. Δευτερευόντως θα πρέπει να αναπτύξει την ικανότητά του να ερμηνεύει τους όρους ή τα σύμβολα και να χειρίζεται στοιχειωδώς το σύστημα της μουσικής σημειογραφίας. Αν και η σειρά παρουσίασης των θεμάτων είναι αντίστοιχη με εκείνη του τόμου της Θεωρίας, ωστόσο στο Ασκησιολόγιο τα θέματα οργανώνονται σε μεγαλύτερες ενότητες. Κάθε κεφάλαιο του Ασκησιολογίου περιλαμβάνει τέσσερα τμήματα.

Α. Στο πρώτο τμήμα καταγράφονται οι βασικοί όροι, η αναλυτική εξήγηση των οποίων μπορεί να αναζητηθεί στον τόμο της Θεωρίας.

Β. Στο δεύτερο τμήμα ελέγχεται η ικανότητα του σπουδαστή να συνδυάζει το βασικό όρο με την ερμηνεία του. Το τμήμα αυτό είναι σύντομη επανάληψη του κεφαλαίου. Οι απαντήσεις δίδονται στο Προσάρτημα II.

Γ. Το τρίτο τμήμα είναι το μεγαλύτερο και το σπουδαιότερο. Σε αυτό περιλαμβάνονται οι ασκήσεις, οι οποίες ομαδοποιούνται κατά θεματική ενότητα. Οι ασκήσεις δεν είναι ισότιμες ούτε έχουν τον ίδιο βαθμό δυσκολίας. Ποικίλλουν από απλές εφαρμογές έως περισσότερο πολύπλοκες κατασκευές. Κάθε άσκηση θέτει και ολοκληρώνει ένα συγκεκριμένο μουσικό πρόβλημα. Οι συνθετότερες ασκήσεις προσομοιάζουν στις πραγματικές συνθήκες μουσικής σκέψης και εργασίας. Υποδεικνύεται στο σπουδαστή να συμπληρώνει διαδοχικά τις ασκήσεις ανά θεματική ενότητα, αφού αυτές διατάσσονται συνήθως κατά αύξουσα σειρά δυσκολίας. Οι λύσεις δίδονται στο Προσάρτημα II.

Οι σελίδες του βιβλίου έχουν διατρυπηθεί για να αφαιρούνται. Αυτή η κατασκευή του βιβλίου επιτρέπει τη χρησιμοποίησή του στην αίθουσα διδασκαλίας. Προκαθορισμένα από τον καθηγητή φύλλα ασκήσεων συμπληρώνονται από το σπουδαστή και παραδίδονται προς διόρθωση. Τα φύλλα των απαντήσεων έχουν προαφαιρεθεί από τον καθηγητή.

Δ. Στο τέταρτο τμήμα προτείνονται δραστηριότητες ακουστικής εξάσκησης και σύνθεσης, οι οποίες συμβαδίζουν με το κεκτημένο επίπεδο κατανόησης της θεωρητικής ύλης. Ο σπουδαστής καλείται να απελευθερώσει τη δημιουργικότητά του στη σύνθεση απλών μελωδιών, να καταγράψει τη μουσική που ακούει, να συνεργαστεί με άλλους σπουδαστές ή με τον καθηγητή του, προκειμένου να αξιολογήσει το παραγόμενο έργο.

Δεν μπορούμε να προβλέψουμε πώς θα διαμορφωθεί η μουσική του μακρινού μέλλοντος. Ωστόσο, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι δεξιότητες που επιθυμούμε να αναπτύξουν οι σπουδαστές θα αποτελέσουν τη χρήσιμη βάση για τη μουσική τους πράξη, ανεξαρτήτως από τις ιδιαίτερες προτιμήσεις, την αφετηρία και τους στόχους του καθενός.

Πρόγραμμα Διδασκαλίας

Στο ακόλουθο πρόγραμμα (αυτο)διδασκαλίας χαράσσεται η σειρά εξέτασης των θεματικών ενότητων και αναφέρεται ο απαιτούμενος αριθμός μαθημάτων ανά θεματική ενότητα για την ολοκλήρωση της ύλης κατά τη διάρκεια ενός διδακτικού εξαμήνου. Το εξάμηνο αποτελείται από 15 εβδομάδες, σε κάθε εβδομάδα αντιστοιχεί 1 μάθημα και σε κάθε μάθημα αντιστοιχούν κατά προτίμηση 2 διδακτικές ώρες. Αν ο χρόνος διδασκαλίας της ύλης επεκταθεί στη διάρκεια ενός έτους, τότε θα διπλασιαστεί ο αριθμός των μαθημάτων ανά θεματική ενότητα, ώστε η αναλογία να εξακολουθήσει να παραμένει σταθερή.

Θεματικές Ενότητες	Ασκήσεις	Μαθήματα
1 Αξίες Φθογοσώμων Σχέση Αξιών	10	1
2 Οι Νότες στο Γνώμονα του Σολ Οι Νότες στο Γνώμονα του Φα Μεγάλο Πεντάγραμμα	11	1
3 Παύσεις-Στιγμή Διαρκείας- Σύζευξη Διαρκείας Τρίγχο-Συμπλέγματα Φθογοσώμων	15	2
4 Το Πληκτρολόγιο του Πιάνου Αποστάσεις Φθόγγων-Ογδόη Ημιτόνιο και Τόνος	11	1
5 Αλλοιώσεις Ανάγνωση Σημείων Αλλοίωσης Εναρμόνιοι Φθόγγοι Οι Δώδεκα Φθόγγοι της Ογδός	13	1
6 Απλά μέτρα	11	2
7 Ρυθμική Αγωγή Δυναμική Συντομίες	19	1
8 Σύνθετα και Μεικτά Μέτρα	11	1
9 Προσωδία Καλλωπισμοί Μελωδική Φραστική	14	1
10 Μεταβλητός Τονισμός	7	1
11 Γνώμονες του Ντο Σχέση των Γνωμόνων Μουσική Έκταση	9	1
12 Εξετάσεις Αυτοέλεγχος Σύνθεση	<i>ερμηνείες όρων, επιλεγμένες και προ- τεινόμενες ασκήσεις</i>	2

1. Νότες

ΤΜΗΜΑ Α

Βασικοί Όροι

ύψος ή οξύτητα
μουσικός φθόγγος
φθογγόσημο ή νότα
πεντάγραμμο
γνώμονας
γνώμονας του σολ
γνώμονας του φα
βοηθητικές γραμμές
μεσαίο ντο
μεγάλο πεντάγραμμο

γνώμονες του ντο
σημείο ογδός
διάστημα
συνεχείς φθόγγοι
αφεστώτες φθόγγοι
ογδόη
ημιτόνιο
τόνος
συνεχή διαστήματα
φυσικά συνεχή διαστήματα

σημεία αλλοίωσης
δίεση
ύφεση
αναίρεση
διπλή δίεση
διπλή ύφεση
οπλισμός του γνώμονα
τυχαίο σημείο αλλοίωσης
εναρμόνιοι φθόγγοι
μουσική έκταση

ΤΜΗΜΑ Β

Ερμηνεία Όρων

Συμπληρώστε τα κενά επιλέγοντας τον κατάλληλο όρο από τον πίνακα του τμήματος Α.

1. Το _____ σχηματίζεται από πέντε οριζόντιες γραμμές και τέσσερα ίσα ενδιάμεσα διαστήματα.
2. Ο συνδυασμός δύο πενταγράμμων, εκ των οποίων συνήθως το υψηλό με το γνώμονα του σολ και το χαμηλό με το γνώμονα του φα, λέγεται _____.
3. Η _____ βαρύνει το φθόγγο ένα ημιτόνιο.
4. Το _____ δηλώνει ότι τα φθογγόσημα που περικλείει θα εκτελεστούν οκτώ θέσεις του πενταγράμμου υψηλότερα ή χαμηλότερα.
5. Με τον όρο _____ εννοούμε πόσο υψηλά ή πόσο χαμηλά ακούγεται ένας μουσικός ήχος.
6. Η _____ οξύνει το φθόγγο ένα ημιτόνιο.

7. Το σύμβολο που ονομάζουμε _____ τοποθετείται στην αριστερή άκρη του πενταγράμμου και καθορίζει την ονομασία των φθογγοσήμων.
8. Η διαφορά ύψους (απόσταση) μεταξύ δύο φθόγγων ονομάζεται _____ .
9. _____ λέγονται οι απομακρυσμένοι φθόγγοι των οποίων η απόσταση είναι διάστημα μεγαλύτερο των δύο θέσεων πενταγράμμου.
10. Τα διαστήματα τα οποία σχηματίζονται ανάμεσα σε συνεχείς φθόγγους λέγονται _____ .
11. Ο γνώμονας του _____ σημειώνεται στη δεύτερη γραμμή του πενταγράμμου και δηλώνει ότι το φθογγόσημο της δεύτερης γραμμής ονομάζεται _____ .
12. Ο γνώμονας του _____ σημειώνεται στην τέταρτη γραμμή του πενταγράμμου και δηλώνει ότι το φθογγόσημο της τέταρτης γραμμής ονομάζεται _____ .
13. Η _____ οξύνει το φθόγγο δύο ημιτόνια.
14. Τα συνεχή διαστήματα τα οποία σχηματίζονται ανάμεσα στους επτά φυσικούς φθόγγους λέγονται _____ .
15. _____ χαρακτηρίζουμε το μουσικό ήχο που έχει συγκεκριμένη οξύτητα.
16. Το σύνολο των φθόγγων που χρησιμοποιούμε στη μουσική και μπορεί να ακούσει το ανθρώπινο αυτί λέγεται _____ .
17. Το διάστημα που σχηματίζεται μεταξύ δύο φθόγγων που απέχουν οκτώ θέσεις του πενταγράμμου λέγεται _____ .
18. Τα _____ δηλώνουν μεταβολή της οξύτητας των μουσικών φθόγγων στους οποίους επιδρούν.
19. Τα _____ είναι σύμβολα που απεικονίζουν στη γραπτή γλώσσα της μουσικής την οξύτητα και τη διάρκεια των μουσικών φθόγγων.
20. Οι φθόγγοι της ίδιας οξύτητας με διαφορετικό όνομα λέγονται _____ .
21. _____ λέγονται οι γειτονικοί φθόγγοι των οποίων η απόσταση είναι διάστημα μίας θέσης ή δύο θέσεων πενταγράμμου.
22. Ο γνώμονας του _____ ονομάζει το φθογγόσημο της τρίτης γραμμής _____ , ενώ ο γνώμονας του _____ ονομάζει το φθογγόσημο της τέταρτης γραμμής _____ .
23. Όταν συγκεκριμένα σημεία αλλοίωσης χρησιμοποιούνται σταθερά σε όλη τη διάρκεια του μουσικού κομματιού, αυτά αναγράφονται στην αρχή του πενταγράμμου μετά το γνώμονα και αποτελούν τον _____ .
24. Οι _____ είναι μικρές οριζόντιες γραμμές που σημειώνονται πάνω και κάτω από το πεντάγραμμο.
25. Η _____ βαρύνει το φθόγγο δύο ημιτόνια.